

Lesmateriaal

hush

Inhoudsopgave

Tof dat je binnenkort het dansconcert Hush van De Dansers bezoekt! Deze voorstelling vraagt veel van de spelers en ook wat van het publiek, van jou dus. Met deze opdrachten kan je jezelf voorbereiden op wat je straks gaat ervaren. Doe deze opdrachten met elkaar en dan kijken wij uit naar je komst.

Wat wordt er van jou verwacht? Hoe ben je 'goed' publiek? Wat helpt averechts? Kom in de stemming en bedenk welke nieuwe uitdagingen je zelf aan wilt gaan!

Hartelijke groet,
De Dansers

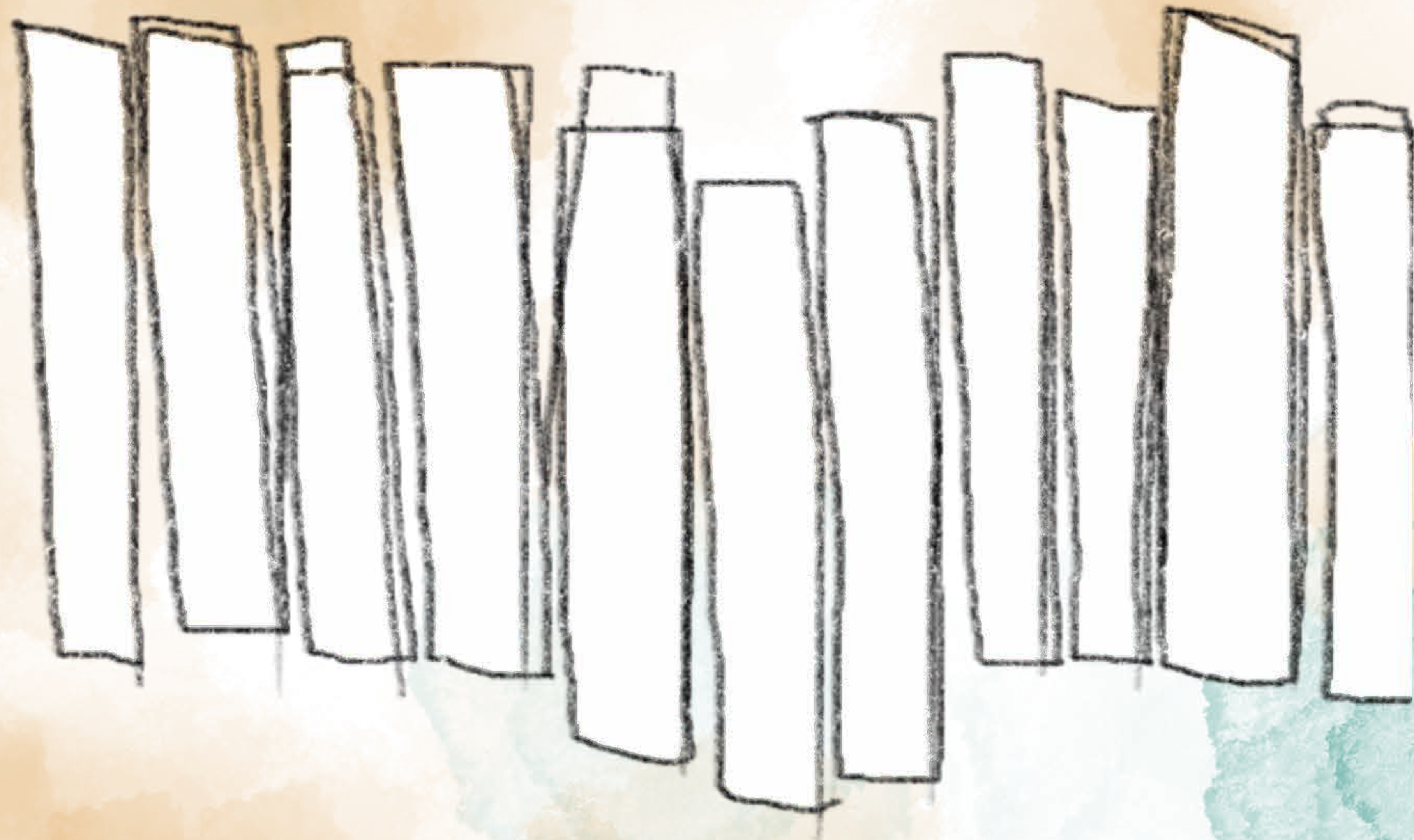

Dansconcert publiek

Opdrachten

Belang van luisteren

De hele dag zijn we omgeven door geluid.

Wat hoor je op dit moment?

Wat was het meest opvallende geluid vandaag?

Heb je vandaag al echt stilte ervaren?

We horen veel, maar kunnen we ook echt luisteren?

Bespreek onderstaande vragen met elkaar.

Naar wie heb jij vandaag echt geluisterd?

Wat hoorde je toen of wat heb je misschien niet gehoord?

Waarom wilde je luisteren?

Wanneer werd er voor het laatst echt naar jou geluisterd?

Wat deed de persoon die naar jou luisterde? Hoe was dit voor jou?

In het dansconcert Hush wordt hard gedanst, klinken de drums en is er stilte. Ook als er even 'niets' te zien of te horen valt, gaat de beleving van de voorstelling door.

Wat hoor je als het stil is?

Hoe luister je naar elkaar?

Kun je met het lichaam luisteren?

Wat is er nodig om te luisteren?

Historische context

John Cage (1912 - 1992) was een avant-garde componist uit het postmodernisme. Hij gebruikte toeval als leidend principe in zijn composities. In zijn stuk 4'33 (1952) onderzocht hij de stilte; een pianist gaat achter zijn instrument zitten en raakt vervolgens 4 minuten en 33 seconden geen toets aan (Groenendijk, Heijnen & Keuning, 2016).

In afwachting van muziek blijkt het publiek in opmerste concentratie te gaan luisteren. Plotseling worden de geluiden hoorbaar in de concertzaal die normaal verborgen blijven: een krakende stoel, iemand die zijn neus ophaalt, een ambulance in de verte. Cage dwingt hiermee zijn publiek tot nadenken: kun je naar de stilte luisteren? (Heijnen, Janssen, Keuning & Maas, 2010)

Groenendijk, J., Heijnen, E., Keuning, S. & Maas, M. (2016). *Bespiegeling - Kunsten in samenhang*. Haren: Staal en Roeland. Heijnen, E., Janssen, W., Keuning, S., Maas, M. & Slats, M. (2010). *Bespiegeling - Kunsten (algemeen) VWO*. Haren: Staal en Roeland.

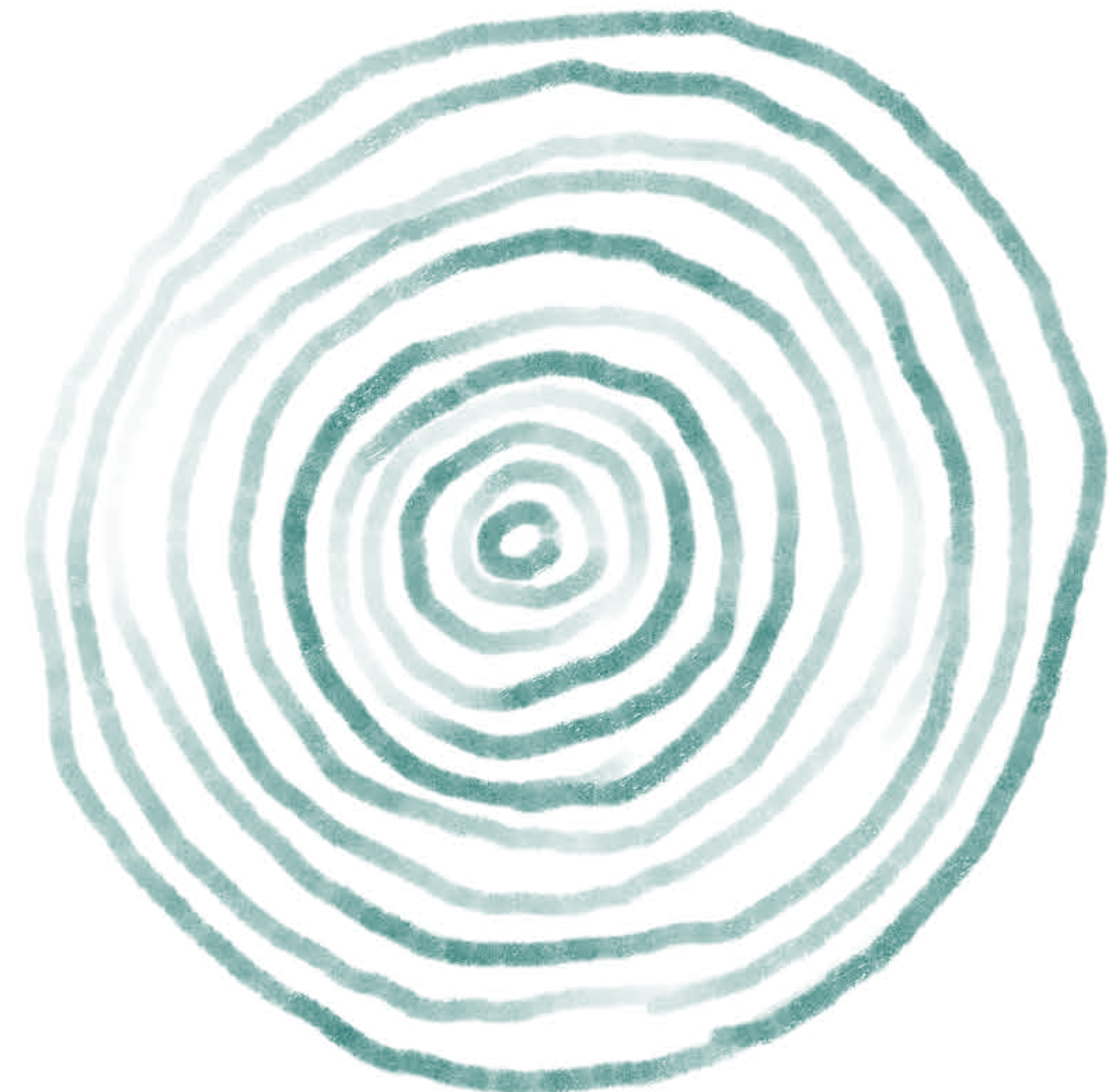

Luisteropdracht

Jullie gaan zo luisteren naar een kort muziekfragment uit de voorstelling.
Probeer heel goed te luisteren naar wat je allemaal voor geluiden hoort.

[Het fragment begint hier](#)

Bespreek nu klassikaal wat je hebt gehoord.

Verdiepende Luisteropdracht

Zoek in tweetallen een plek in of buiten de klas. Ga één minuut stilzitten op die plek. De een houdt zijn ogen gesloten en de ander houdt ze open. Kom na de minuut terug.

Bespreek in duo's wat je hebt gehoord. Eerst vertelt degene die de ogen gesloten had en vervolgens degen die met de ogen open geluisterd heeft.

Ga in gesprek:

- Wat heb je gehoord?
- Welke geluiden vielen op?
- Als deze minuut een muziekstuk was, wat zou de titel zijn van het nummer?

Emotie op je rug - luister met je lijf - opdracht

A. Ga in duo's naast elkaar zitten. Teken een emoticon op de rug van een ander. De ander probeert te raden welke emotie het is.

Wissel van rol.

Emotie op je rug - luister met je lijf - opdracht

A. Ga in duo's naast elkaar zitten. Teken een emoticon op de rug van een ander. De ander probeert te raden welke emotie het is.

Wissel van rol.

B. Teken nogmaals een emotie op de rug van de ander. Niet door middel van een emoticon, maar door middel van intentie, bijvoorbeeld het tempo van tekenen of de kracht achter de beweging. De ander probeert weer te raden welke emotie het is.

Wissel van rol.

Emotie op je rug - luister met je lijf - opdracht

A. Ga in duo's naast elkaar zitten. Teken een emoticon op de rug van een ander. De ander probeert te raden welke emotie het is.

Wissel van rol.

B. Teken nogmaals een emotie op de rug van de ander. Niet door middel van een emoticon, maar door middel van intentie, bijvoorbeeld het tempo van tekenen of de kracht achter de beweging. De ander probeert weer te raden welke emotie het is.

Wissel van rol.

C. Bespreek deze ervaring met elkaar.

Leider-volgen-voelen - samenwerkingsopdracht

Je gaat in tweetallen door het klaslokaal lopen. Kies in je duo een leider en een volger. De volger houdt diens ogen gesloten en de leider is verantwoordelijk voor de volger. Als leider stuur jij je volger een route zonder botsingen. Pak als leider de hand van de volger vast en laat diegene verschillende structuren in het klaslokaal voelen, bijvoorbeeld een tafel, een muur of een plant. Dit alles gebeurt in stilte, dus de leider stuurt zonder te praten. Loop 3 minuten, wissel daarna van rol.

Leider-volgen-voelen - samenwerkingsopdracht

Je gaat in tweetallen door het klaslokaal lopen. Kies in je duo een leider en een volger. De volger houdt diens ogen gesloten en de leider is verantwoordelijk voor de volger. Als leider stuur jij je volger een route zonder botsingen. Pak als leider de hand van de volger vast en laat diegene verschillende structuren in het klaslokaal voelen, bijvoorbeeld een tafel, een muur of een plant. Dit alles gebeurt in stilte, dus de leider stuurt zonder te praten. Loop 3 minuten, wissel daarna van rol.

Ga klassikaal in gesprek.

Vragen aan de volger:

- Wat heb je gevoeld? Wat heb je gehoord?

Vragen aan de leider:

- Hoe heb je je volger weten te sturen?

Leider-volgen-voelen - samenwerkingsopdracht

Je gaat in tweetallen door het klaslokaal lopen. Kies in je duo een leider en een volger. De volger houdt diens ogen gesloten en de leider is verantwoordelijk voor de volger. Als leider stuur jij je volger een route zonder botsingen. Pak als leider de hand van de volger vast en laat diegene verschillende structuren in het klaslokaal voelen, bijvoorbeeld een tafel, een muur of een plant. Dit alles gebeurt in stilte, dus de leider stuurt zonder te praten. Loop 3 minuten, wissel daarna van rol.

Ga klassikaal in gesprek.

Vragen aan de volger:

- Wat heb je gevoeld? Wat heb je gehoord?

Vragen aan de leider:

- Hoe heb je je volger weten te sturen?

Dansers moeten ook in stilte samenwerken. Dit doen ze door naar elkaars lichaamstaal te luisteren. Tijdens de voorstelling kun je ze daar mee helpen door geen geluid te maken.

Ontmoet de cast

Guy

Soms kan iemand die echt goed naar mij luistert beter weten hoe het met mij gaat

Als iemand echt naar me luistert dan voel ik me gezien

Josephine

Echt luisteren betekent voor mij dat iemand zich openstelt, probeert mij te begrijpen zonder oordeel of projectie van diens eigen idee

Marie

De stilte bestaat niet; in stilte kan ik beter luisteren en hoe stiller het is, hoe meer ik hoor

Mans

Wannes

De stilte geeft ruimte om weg te dommelen in mijn gedachtes maar het kan ook mijn alertheid op scherp zetten

Yoko

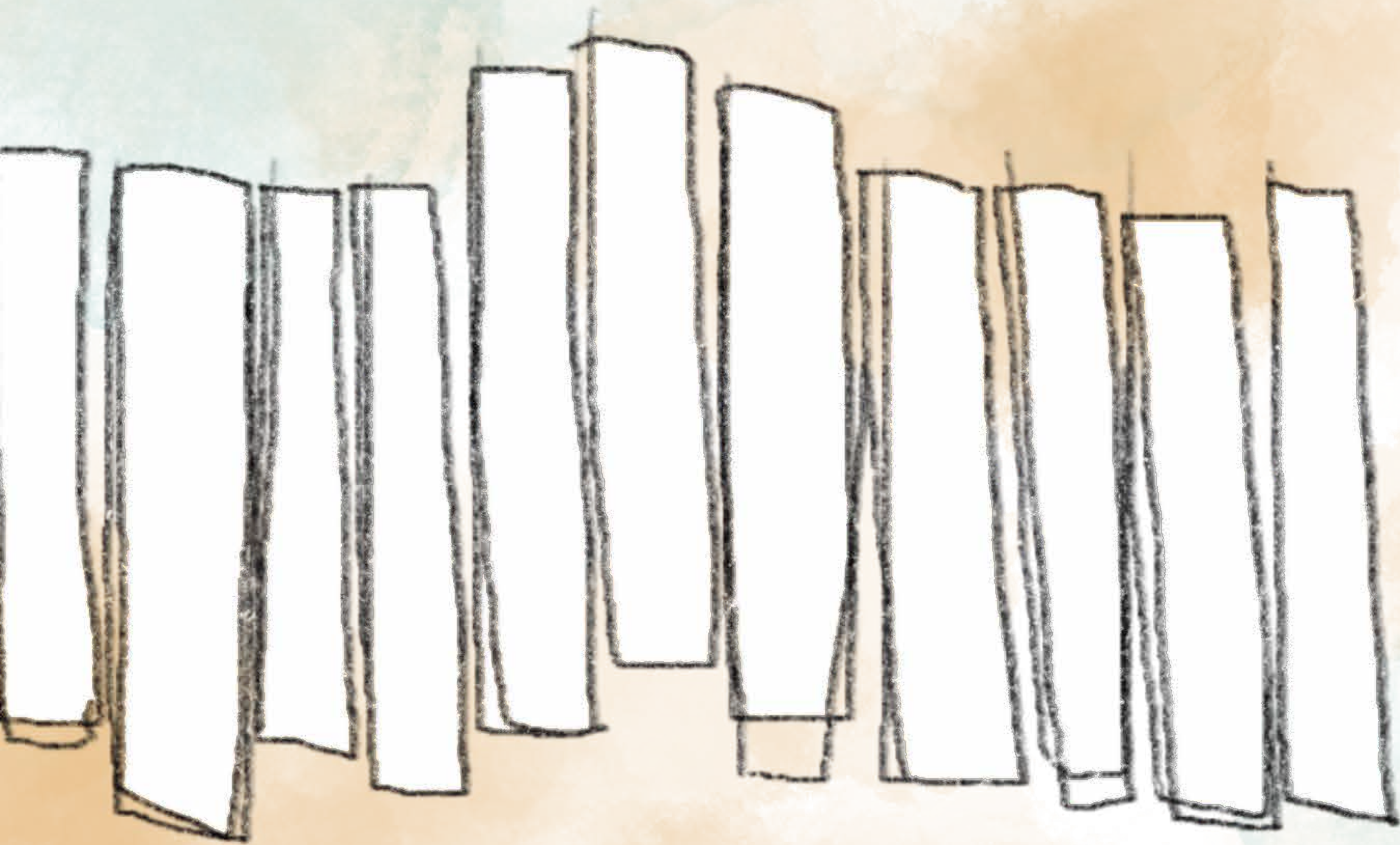
Echt luisteren in 4 stappen: geïnteresseerd en niet afgeleid zijn, vragen stellen om achter de 'waarom' te komen, je eigen grenzen aangeven en tot slot samenvatten.

Kubben

In de stilte hoor ik de grote impact van het geluid dat ik maak

Kijken naar dans

Zet je telefoon uit
tijdens de voorstelling

Eet voor of na
de voorstelling,
niet tijdens

Blijf zitten tijdens
de voorstelling.
Ga ervoor of erna
naar de wc.

Wees stil tijdens
de voorstelling

Klappen en juichen aan het einde?

Graag!

Nagesprek

Inmiddels hebben jullie het dansconcert Hush bezocht. Aan de hand van de 4 vragen hieronder kan je met elkaar in gesprek. Wellicht hebben jullie ieder andere interpretaties van het dansconcert. Door je in te leven in het perspectief van een ander, verrijk jij je blik. Ook kun je nog eens terugdenken aan het belang van luisteren en de opdrachten die jullie van tevoren hebben gedaan.

Wat heb je gezien/gehoord (feitelijk)?

- Heb je stilte gehoord?
- Wat heb je gehoord in de stilte?

Wat heb je gevoeld of ervaren in je eigen lijf?

- Hoe was het voor jou om stilte momenten te ervaren tijdens het dansconcert?
- Wat doet het contrast van de stilte en de muziek met jou?

Op welk moment in het dansconcert voelde jij je het meest vrij om te kunnen associëren?

Waar moet je aan denken, welke associaties riep het bij je op?

- Wanneer zag je dat de spelers naar elkaar luisterden?
- Hoe zag je dat en wat deed dat met jou?

Wat betekent het stuk voor jou?

Colofon

Concept: Guy Corneille, Josephine van Rheenen

Choreografie: Josephine van Rheenen, i.s.m. spelers

LIVE muziek en dans: Ruben van Asselt, Guy Corneille, Yoko Haveman,
Marie Khatib-Shahidi, Wannes De Porre, Hans Vermunt

Decor- en lichtontwerp: Timme Afschrift

Kostuums: Carlijn Petermeijer

Techniek: Chieljan van der Hoek

Dramaturgie: Moniek Merkx

Productie: Danae Bos

Zakelijke Leiding: Miriam Gilissen

Educatie: Sanne Wichman en Mystha Mandersloot

Vormgeving Educatie: Jana Vis

Marketing en publiciteit: Lizzy Schreijer

Acquisitie: Frontaal Theaterbureau

Foto: Yoko Haveman & Bart Grietens

Artwork: 75B

Mede mogelijk gemaakt door: Gemeente Utrecht, Fonds Podiumkunsten

Toelichting voor de docent

Beste docent,

Fijn dat je de tijd neemt om het online lesmateriaal door te nemen met je leerlingen, alvorens jullie het dansconcert Hush van De Dansers bezoeken. Je kunt in principe direct het materiaal op het digibord tonen, de teksten en opdrachten wijzen zich redelijk vanzelf. Daar waar extra toelichting nodig is kun je klikken op de 'voor de docent' button.

Hieronder een aantal tips om het digitale lesmateriaal vlot te doorlopen:

- Open het lesmateriaal in een actuele browser zoals Firefox of Chrome, Safari werkt minder goed.
- Op elke pagina kun je eenvoudig naar de inhoudsopgave door te klikken op dit icoon: en de pijltjes gebruiken om door de pagina's heen te klikken.
- Als je klikt op de play-button bij de video in dit lesmateriaal word je automatisch naar de juiste Vimeo-pagina gestuurd waarop de video bekeken kan worden. Het geluidsfragment speelt zich af in het document zelf.
- Mocht je echt weinig tijd hebben, bekijk dan in ieder geval de 'kijken naar dans video'.
- In principe zijn alle pagina's gemaakt om te behandelen voor het bezoek aan de voorstelling, alleen de pagina 'Nagesprek' is voor na afloop.
- Naast een digibord met beeld en geluid heb je weinig nodig. De leerlingen zullen af en toe een korte opdracht in of buiten de klas uitvoeren waarvoor ze even moeten kunnen lopen.

We hopen dat je met deze praktische tips snel en simpel aan de slag kan met het lesmateriaal. Mocht je na afloop iets willen delen, dan horen wij dat graag via educatie@dedansers.com Veel plezier alvast!

Warme groet,

De Dansers

Voor de docent: Kijken naar dans video

Je kunt deze video rechtstreeks met de leerlingen kijken. De video geeft duidelijke handvatten hoe je kunt kijken naar dans, juist ook voor mensen die nog weinig dans gezien hebben, het lastig vinden of er vooroordelen over hebben. Mocht je niet al het lesmateriaal kunnen behandelen, kijk dan in ieder geval deze video.

Voor de docent: Opdrachten

Dit zijn een aantal opdrachten waarvan het goed is als de leerlingen ze voor het bezoek aan de voorstelling doen. Ze staan op chronologische volgorde en als je ze allemaal achter elkaar uitvoert en bespreekt dan ben je ongeveer een lesuur bezig.

In het dansconcert Hush zitten een aantal stille momenten. Het is van belang dat de leerlingen handvatten hebben daarvoor, zodat elkaar en de spelers niet storen en uit hun concentratie halen. Om ze op weg te helpen bij deze cruciale momenten hebben we de volgende opdrachten gemaakt.

In het dansconcert Hush zitten een aantal stille momenten. Het is van belang dat de leerlingen hiervoor handvatten hebben, zodat ze elkaar en de spelers niet uit hun concentratie halen. Om ze op weg te helpen bij deze cruciale momenten hebben we de volgende opdrachten gemaakt.

De opdrachten kunnen de leerlingen in tweetallen uitvoeren. Het is belangrijk om ze daarna te bespreken en klassikaal terug te koppelen. Deze opdrachten doen de leerlingen niet voor niets. Stel hen de vraag waarom ze dit moeten doen voor ze de voorstelling bezoeken. Hoe zou het voor de spelers zijn als de stilte in de voorstelling doorbroken wordt door het publiek? Wat kan de stilte doen met een voorstelling? Op de pagina van de 'samenwerkingsopdracht' staat het min of meer letterlijk: "Dansers moeten ook in stilte samenwerken. Dit doen ze door naar elkaars lichaamstaal te luisteren. Tijdens de voorstelling kun je ze daar mee helpen door geen geluid te maken." Het gesprek dat jullie met elkaar voeren hierover is waardevol.

- o Belang van luisteren
- o Luisteropdracht
- o Verdiepende luisteropdracht
- o Luisteren met je lijf opdracht
- o Samenwerkingsopdracht

Voor de docent: Dansconcert publiek - theaterafspraken

Hier volgen een aantal foto's van publiek dat zich ongewenst gedraagt in het theater. Toon de foto's en bespreek met elkaar welk gedrag wel gewenst is en vooral ook waarom. Het gaat ons niet om een lijstje met don't, het gaat er om dat de leerlingen de verantwoordelijkheid ervaren dat zij kunnen bijdragen aan de beste voorstellingsbeleving voor iedereen.

Voor de docent: Nagesprek

De vragen uit het nagesprek zijn de vragen die geïntroduceerd zijn in de 'kijken naar dans video'. Bekijk of je dit gelijk klassikaal wilt doen of juist (eerst) in groepjes. Je kunt er ook voor kiezen om een niet verbale vorm te kiezen, zodat de leerlingen bijvoorbeeld eerst hun antwoorden of reacties kunnen verbeelden.